

במאמר הקודם על הנבואה למדנו, שהנבואה שורה על אדם "גדול בחכמה, גיבור במידותיו, ולא יהיה יצרו מתגבר עליו בדבר בעולם". אדם כזה, אשר "מתקדש והולך ופורש מדרכי כלל העם" ו"דעתו תמיד פנויה למעלה", מיד שורה עליו רוח הקודש. בהלכות יסודי התורה (ז), רבנו מלמד כי: "הנביאים מעלות מעלות הן, כמו שיש בחכמה חכם גדול מחברו, כך נבואה נביא גדול מנביא". ובמורה-הנבוכים (ב, מה) רבנו מונה לנבואה אחת-עשרה מעלות, כאשר השתיים הראשונות אינן מעלות של נבואה, אלא דרגות שמרוממות אליה, והן: העזר הא-להי, ורוח הקודש.

מאפייני הנבואה

(א) הנבואה נראית לנביאים "בחלום בחזיון לילה" או "ביום אחר שתיפול עליהן תרדמה, כמו שנאמר: 'בְּמִרְאָה אֱלֹהִים אֶתְּוֹדַע בְּחֹלֹם אֲדַבֵּר בּו' [במ' יב, ו] (יסודי התורה ז, ד).

(ב) "וכלן כשמתנבאין איבריהן מזדעזעין, וכוח הגוף כושל, ועשתונותיהם מיטרפות, ותישאר הדעת פנויה להבין מה שתראה, כמו שנאמר באברהם: 'וְהִנֵּה אֵימָה חֲשֵׁכָה גְדֹלָה נִפְלְתָ עָלַי' [בר' טו, יב], וכמו שנאמר בדניאל [י, ח]: 'וְהוֹדִי נְהַפְךָ עָלַי לְמִשְׁחִית וְלֹא עֲצַרְתִּי פֶחַ'" (שם ז, ה).

מהו הכוח המדמה?

הכוח המדמה הוא כוח הדמיון שבאדם, ובראש ספרו מורה-הנבוכים (א, ג) רבנו מתאר את פעולתו: "הצורה הדמיונית של אדם הנשארת בדמיון אחרי העדרו מכנגד החושים [...], כלומר דמיון לנגד עיניו בשינה". אדם יכול להעלות בדמיונו את תמונתו של חברו בעודו ער, וכן בעת השינה כוח הדמיון עשוי להעלות את תמונתו של חברו בדמיון. ברם, נדמה כי הדמיון בעת השינה חזק בהרבה מהדמיון בעת המודעות.

בהמשך ספרו שם (ב, לו) רבנו מגדיר את הכוח המדמה: "זכירת המוחשות [=העצמים המוחשיים שנראו לעין] והרכבתן [הרכבת תמונותיהם בדמיון וערבוב חלקיהם זה בזה], והחיקוי אשר בטבעו [שיש בכוח הדמיון לצייר תמונות הדומות למה שראה האדם בעיניו], והחשובה והנכבדה בפעולותיו אינה אלא בעת מנוחת החושים ושביטתם מפעולותיהם". כלומר, בעת שאדם ישן הכוח המדמה נמצא בשיא כוחו ופעולתו. ומוסיף רבנו שם ואומר: "וכבר ידוע כי הדבר אשר האדם בעת יקיצתו ושימוש חושיו עסוק בו מאד, שקוע בו ומשתוקק לו, הוא אשר פועל בו הכוח המדמה בעת השינה".

למדנו מדבריו: (א) הכוח המדמה מחקה נסיבות או סיטואציות שהאדם ראה או השתתף בהן במהלך היום, ומעלה אותן באופן מעורבב ומעוות במהלך השינה; (ב) בעת השינה הכוח המדמה פועל בשיא כוחו, מפני ששאר חושי האדם וכוחותיו שוקטים במנוחה, ולכן הכוח המדמה יכול לפעול ללא הסחה והפרעה ובאופן המלא והמשמעותי ביותר; (ג) בדרך-כלל האדם רואה בחלום את הדברים שהוא עסוק בהם במשך היום או משתוקק להם, וכדברי חז"ל בברכות (נה ע"ב): "אין מראין לו לאדם אלא מהרהורי לב".

כיצד הנבואה שורה על הנביא?

רבנו במורה-הנבוכים (ב, לו) מבאר, כי הנבואה היא "שפע השופע מאת ה' [...] על הכוח ההגיוני תחילה, ואחר כך על הכוח המדמה", ושם (ב, מא) הוא מוסיף: "ויבוא אותו השפע [הנבואי] לכוח ההגיוני, וישפע ממנו על המדמה".

לכאורה לא ברור, אם לכל אדם יש שכל [=כוח הגיוני] ודמיון [=כוח מדמה], מדוע אפוא רק מעטים זכו לנבואה? תשובה, כדי לקבל נבואה הכרחי שכוחו השכלי של האדם יהיה שלם, וכוח הדמיון שבו יהיה בריא ומפותח: "[והנבואה] אינו דבר שמגיעים אליו אלא בשלמות במדעים העיוניים והגיונות המידות [...], ובשלמות הכוח המדמה בעיקר

היצירה [כלומר שאותו אדם נולד עם כוח דמיון שלם ומפותח מאד]" (שם ב, לו).

אדם כזה, שהגיע לשלמות המעלות השכליות והמידותיות, בעת שתיפול עליו תרדמה הוא עשוי לקבל שפע רוחני לכוח השכלי השלם שבו, ומשם הוא יעבור לכוח המדמה, שהוא כלי בידי הכוח ההגיוני-השכלי, כדי לצייר את אותו השפע בדמיונו של הנביא.

ושם מוסיף רבנו ואומר: "הרי האדם אשר אלה תאריו, אין ספק שבעת שיפעל כוחו המדמה, אשר הוא בתכלית השלמות האפשרית, וישפע עליו [=על הכוח המדמה] מן השכל כפי שלמותו העיונית, הרי לא ישיג כי אם דברים א-להיים מופלאים מאד, ולא יחזה זולת ה' ומלאכיו, ולא יחשוב ולא תושג לו ידיעה אלא בדברים שהם השקפות נכונות והנהגות כלליות להישרת בני אדם זה עם זה".

נשים לב, בהלכה לעיל בעניין מאפייני הנבואה, ציינו שתי אפשרויות לראיית נבואה, האחת היא חלום והשנייה מראה. לאפשרות הראשונה התייחסנו לעיל, בעניין נפילת תרדמה על הנביא וראיית נבואה בחלום, והאפשרות השנייה, היא ראיית מראה נבואי אשר נשגב ומרומם מראיית חלום, וכדברי רבנו במורה (ב, מא):

"מראה הנבואה [...] הוא מצב מחריד ומפחיד שיארע לנביא בהקיץ [...] ובכגון מצב זה מושבתים החושים מפעולתם, ויבוא אותו השפע לכוח ההגיוני, וישפע ממנו על המדמה [...] ויפעל פעולתו". ושוב אנחנו לומדים על תהליך קבלת השפע הנבואי אשר שופע על הכוח ההגיוני תחילה וממנו אל הכוח המדמה אשר מבטא אותו בציורים נבואיים.

המראות הללו שמצייר הכוח המדמה כל כך מוחשיים עד שהם נראים לנביא כאילו הוא רואה ושומע אותם בעיניו ובאוזניו, וכדברי רבנו במורה (ב, לו): "הנבואה [...] היא שלמות הבאה בחלום או במראה [...], והוא שיגיע לכוח המדמה [שפע שכלי א-להי] [...] עד שרואה את הדבר [בדמיונו] [...] כאילו בא לו על דרך התחושה החיצונית [=כאילו רואה בעיניו]. ושני חלקים אלה בהן כל מעלות הנבואה [...] כלומר במראה או בחלום".

רבנו תיאר לעיל את מצב הנביאים בעת הנבואה: "ועשתונותיהם מיטרפות", וכוונתו למצב שבו כל החושים מושבתים מפעולתם, למעט הכוח המדמה אשר מקבל שפע מהכוח ההגיוני-השכלי, ומצייר את רשמי הנבואה. על דברי רבנו הללו מעיר מרי שם:

"כלומר שאין המדמה עוסק [בעת הנבואה] במה שקלטה רשתו מן המציאות החיצונית [=אין הכוח המדמה מעלה דמיונות כוזבים שהרכיב מתמונות שראה במהלך היום], ואין במעופו כדי להטריד את הדעה [=פעולת הכוח המדמה בעת הנבואה, אינה כפעולתו היום-יומית הרגילה אשר מטרידה את המחשבה והדעה בהיותו ובדמיונות שווא], אלא לסייע לה [=לדעה-לשכל] בקליטת מה שעבר דרכה ופענחו [=וכמו שביארנו לעיל, שהכוח המדמה מצייר את השפע השכלי-הא-להי במראה הנבואה]".

האם כל חלום שנזכר בתורה הוא חלום נבואי?

רבנו מסביר במורה (ב, מא), שיש אנשים שנזכרו בתורה שבא אליהם א-להים בחלום, אך אין זה מראה נבואי, כי אותם אנשים היו רשעים וחלקם אף עובדי-אלילים. ולכן, מדובר ב"הערה" מאת ה', כלומר בנטיעת חלום מסוים במחשבתם, אך לא ברמת נבואה. כי כמו שמסביר ה' את ההתרחשויות בעולם, כך סיבב שייראו במחשבתם של אלה ציורים ותמונות כדי להעביר להם מסרים נחוצים וחשובים. ולה דברי רבנו שם:

"אבל מה שנאמר בו [בתורה]: 'ויבא א-להים אל פלוני בחלום הלילה', אין זה נבואה כלל ולא אותו האיש נביא, כי עניינו שבאה הערה מאת ה' לאותו האדם, וביאר לנו שאותה ההערה הייתה בחלום, כי כמו שמסביר ה' תנועת אדם זה למען הצלת אדם אחר או השמדתו, כך סיבב התחדשות דברים שרצה שיתחדשו במראה חלום.

כי אין לנו ספק שלבן הארמי רשע גמור וגם עובד עבודה-זרה, ואבימלך אף-על-פי שהיה איש צדיק בעמו הרי כבר אמר אברהם אבינו על ארצו וממשלתו: 'רַק אֵין יְרֵאת אֱ-לֹהִים בְּמִקּוֹם הַזֶּה' [בר' כ, יא], ונאמר [...]: 'וַיָּבֵא אֱ-לֹהִים אֶל אַבְיִמֶלֶךְ בְּחִלּוֹם הַלַּיְלָה' [שם כ, ג], וכך בלבן: 'בְּחִלּוֹם הַלַּיְלָה' [שם לא, כד]. דע זאת, והתבונן ההבדל בין אמרו: 'וַיָּבֵא אֱ-לֹהִים' לבין אמרו: 'וַיֹּאמֶר אֱ-לֹהִים', ובין אמרו: 'בְּחִלּוֹם הַלַּיְלָה' לבין אמרו: 'בְּמִרְאֵת הַלַּיְלָה'. [...] ובלבן ואבימלך [...] תרגם אונקלוס 'וְאֶתָּא מִימֵר מִן קֳדָם יי', ולא אמר בהם 'וְאֶתְגַּלִּי יי'.

מה רואים הנביאים במראה הנבואה?

בהלכות יסודי התורה שם, רבנו מבאר כי הנביאים אינם רואים דברים מפורשים-פשטניים אלא חידות ומשלים, והנביאים יודעים מיד את משמעותם ופירוניהם, וכה דברי:

[ו] "הדברים שמודיעים לנביא במראה הנבואה, דרך משל מודיעין לו, ומיד יחקק בלבו פתרון המשל במראה הנבואה ויידע מה הוא. כמו הסולם שראה יעקב אבינו ומלאכים עולים ויורדים בו, והוא היה משל למלכיות ושעבודן. וכמו החיות שראה יחזקאל, והסיר הנפוח ומקל שקד שראה ירמיה, והמגילה שראה יחזקאל, והאיפה שראה זכריה".

[ז] "וכן שאר הנביאים, יש מהן אומרים המשל ופתרונו כמו אלו [שנזכרו בהלכה הקודמת]. ויש מהן אומרים הפתרון בלבד. ופעמים אומרים המשל בלבד בלא פתרון, כמקצת דברי יחזקאל וזכריה. וכולן במשל ודרך חידה הן מתנבאים".

השמחה – תנאי לנבואה

רבנו מוסיף ומלמד שם, כי השמחה היא תנאי הכרחי לקבלת השפע הנבואי מאת ה' יתעלה, ומזאת נלמד על חשיבותה העצומה של השמחה בעבודת השם, וזה לשונו:

[ז] "כל הנביאים אין מתנבאים בכל עת שירצו, אלא מכוונים דעתן ויושבין שמחים וטובי-לב ומתבודדין. שאין הנבואה שורה לא מתוך עצבות ולא מתוך עצלות, אלא מתוך שמחה. לפיכך בני הנביאים לפניהם נבל ותוף וחליל וכינור והן מבקשין הנבואה, וזה שנאמר: 'וְהִמָּה מִתְנַבְּאִים' [ש"א י, ה], כלומר מהלכין בדרך הנבואה עד שינבאו, כמו שאתה אומר 'פלוגי מתגדל'. [ח] אלו שהן מבקשין להתנבא הם הנקראין 'בני הנביאים', ואף-על-פי שמכוונים דעתן – אפשר שתשרה עליהן [הנבואה] ואפשר שלא תשרה".

העדר השמחה הוא אחת הסיבות המרכזיות להעדר הנבואה בימינו, וכך כותב רבנו במורה (ב, לו): "וכבר ידעת, כי כל כוח גופני נלאה ונחלש ומתרופף לעתים [...], ולכן הכוח הזה המדמה [שהוא] כוח גופני [נלאה ונחלש לעתים] [...], ולפיכך תמצא שהנביאים שבתה נבואתם בזמן האבל או הכעס וכיוצא בהם, כבר ידעת אמרם: 'אין הנבואה שורה לא מתוך עצבות ולא מתוך עצלות', ושיעקב אבינו לא

אדיר דחוח-הלוי יצ"ו ♦ "ואהביו פצאת השמש בגברתו" – חלק ב

השמש היא כוכב במרכז מערכת השמש, כדור הארץ וגופים נוספים (הכוללים כוכבי-לכת, כוכבי-לכת ננסיים, כוכבי-לכת מינוריים, אסטרואידים, שביטים ואבק בין-כוכבי) חגים סביב השמש במסלול קבוע עקב כוח המשיכה שלה.

מסה היא כמות החומר בגוף מסוים, בלשון העממית משקל. מסת השמש היא 99.86% מכלל המסה הידועה של מערכת השמש, והשפעתה על הגופים השונים בה רבה מאוד. כוח הכבידה הרב של השמש מושך חומר פנימה, ואילו רוח השמש שנפלטת כתוצאה מהפעילות התרמורגרעינית (=תהליך ההיתוך הגרעיני שמתרחש בליבת השמש) דוחפת את אותם הגופים החוצה.

הגופים הגדולים במערכת השמש (כוכבי הלכת) מצויים במסלולי סיבוב סביב השמש, כאשר כוח הכבידה של השמש הוא הכוח המחזיק אותם במסלול, ומונע מהם לברוח לחלל הרחוק. מסלולי הגופים נקבעים על ידי האינטראקציה הכבידתית בין כל הגופים במערכת השמש, אם כי השמש עצמה היא הגורם הדומיננטי, המסלולים של כוכבי הלכת סביב השמש הם מסלולים אליפטיים. האנרגיה של קרינת השמש תומכת בכל החיים בכדור-הארץ, ומניעה את האקלים ומזג האוויר הגלובלי.

ליבת השמש

אזור זה מהווה את מקור האנרגיה של השמש שכן שם מתקיים היתוך גרעיני. התהליכים המתרחשים בליבת השמש מהווים את המקור לאנרגיית האור והחום המאפשרות את קיום החיים בכדור-הארץ. מקור האנרגיה הוא בתהליכי היתוך גרעיני בו ארבעה אטומי

בא לו חזון כל ימי אבלו מחמת טרדת כוחו המדמה בהיעלמות יוסף, ושמשה ע"ה לא בא לו חזון כפי שהיה בא לו מלפני-כן, לאחר מאורע המרגלים עד כלות דור המדבר בכללותם, לפי שהיה חמור בעינינו עניינם מחמת רוב תנואותיהם. [...]

וזו הסיבה [...] לסילוק הנבואה בזמן הגלות בלי ספק, איזו עצלות או עצבות שיהיו לאדם באיזה מצב שיהיה. [...] [כי תוצאות העדר השמחה והעצלות הן] העדר ההיגיון האמתי [=סכלות] וכללות התאוות הבהמיות, [...] והוא אשר רצה באומרו: 'ישוטטו לבקש את דבר יי ולא ימצאו' [עמ' ח, יב], ואמר: 'מלכה ושריה בגוים אין תורה גם נביאיה לא מצאו חזון מיי' [איכה ב, ט] [...], כי הכלי [=צלילות הדעת] ושלמות המחשבה] כבר בטל. והוא גם הסיבה בשיתב הנבואה לנו כפי שהייתה לימות המשיח מהרה יגלה כמו שהובטח".

למדנו אפוא על חשיבותן המכרעת של השמחה החריצות והזריזות, לעבודת השם בכלל ולשיבת הנבואה בפרט, שהרי הן הסיבה בה"א הידיעה לשיבת הנבואה בימות המשיח!

כיצד ניתן לזהות נביא אמת?

שאלה זו מיועדת לימים שבהם תחזור השמחה החריצות והזריזות לעם-ישראל, ואז נצטרך לזהות ולהכיר בנביאי האמת, והנה תשובת רבנו במורה (ב, מ):

"ואופן בחינת [נביא האמת] הוא לבחון שלמות אותו האדם ולהתחקות על פעולותיו ולהתבונן בהליכותיו, והסימן הגדול הוא עזיבת התענוגות הגופניים והזלזול בהם, כי זו ראשית דרגות בעלי החכמה, כל שכן הנביאים, ובפרט החוש אשר הוא חרפה לנו כפי שהזכיר אריסטו [=חוש המישוש, אשר דיברנו עליו במאמר הקודם], קל וחומר טינוף התשמיש שבו [=בחוש המישוש], ולפיכך גינה ה' בו כל טוען [נבואה בשקר], כדי שיתברר האמת לאנשי האמת ולא יתעו ולא יטעו [אחריו].

הלא תראה צדקיה בן מעשיה ואחאב בן קוליה [=נביאי שקר], היאך טענו את הנבואה ונמשכו אחריהם בני אדם, [...] ושקעו בגיעול תאוות המשגל עד שניאפו עם נשי חבריהם ותלמידיהם, עד אשר פרסם ה' קלונום: [...] 'ולקח מהם קללה ללל גלות יהודה אשר בבבל לאמר, ישמך ה' פצדקיהו וכאחב אשר קלם [=שרפם] מלך בבל באש. יען אשר עשו נבלה בישראל וינאפו את נשי רעיהם, ויזדברו דבר בשמי שקר אשר לא צוייתם, ואנכי היודע ועד נאם יי' [יר' כט, כב-כג]".

וגם בימינו נחשפות פרשיות שחיתות של טועני הנסתרות ואוהבי הגדלות האלילית, ומתפרסמת תאוותם למשגל בנאפם עם נשות תלמידיהם, או תאוותם לבצע בהלבנת הון ומרמות וגניבות, או סכלותם התהומית בפלטם דברי בלע המסגירים את ריקבון נפשם.

מימן עוברים היתוך לאטום אחד של הליום. מסתו של אטום הליום קטנה במעט מזו של ארבעת אטומי המימן. השמש ממירה מדי שנייה כ-685 מיליון טון מימן להליום, ומאבדת בתהליך מסה של כארבעה מיליון טונות ההופכים לאנרגיה ונייטרונים [=חלקיקים יסודיים, שאינם מורכבים מחלקיקים אחרים, חלקיק האטום מורכב לדוגמה גם מנייטרונים]. לפי הערכות עדכניות, במהלך חייה של השמש עד עתה, הומרה מסה הגדולה פי עשרה מזו של כדור-הארץ לאנרגיה.

מידע כללי

הטמפרטורה על פני השמש היא כ-5,512 מעלות צלזיוס, ואילו במרכזה היא מגיעה לכ-15.7 מיליון מעלות. החום הרב השורר במרכז השמש מאפשר קיום תהליכים תרמוגרעיניים, ובפרט היתוך גרעיני, שהם מקור האנרגיה של השמש. קוטר השמש הוא 1,392,000 קילומטר (לשם השוואה קוטר כדור הארץ הוא 12,742 קילומטר בלבד), ונפחה גדול פי יותר ממיליון מנפח כדור הארץ, והיא עשויה בעיקר ממימן – 74%, והליום – 24%. היא מכילה גם חמצן, פחמן, חנקן, ניאון, ברזל, צורן, מגנזיום, גופרית ויסודות אחרים בשיעורים קטנים יחסית.

השמש סובבת סביב צירה אך היא אינה גוף קשיח, וזאת ניתן לראות בכתמי השמש, שהם תוצאה של פעילות מגנטית חזקה על פני השמש. צבעם כהה יותר מפני השמש בגלל הטמפרטורה הנמוכה שלהם יחסית לפני השמש.

"איזה כִּיף! היום כָּבֵד נִגְמָר – וְט"ו בְּשַׁבָּת מִחֵר! חַג לִילָדִים!
 בְּכָלֵל לֹא לומְדִים! רק יוצאים לנטיעות – לשטים או לשלוש שעות ואחר כך חוזרים לכתה:
 חגיגה קטנה – והבייתה!"
 כך משננת לה בשמחה גאולי הקטנה את תכנית החג, וכלה – שאננה:
 מנתרת בשביל הכפרה, עוצרת ליד תלולית עפר, סביונים וכלניות בצדי הדרך – מריחה, מתרגשת מהשקדיה שכבר פרוחה. מתבוננת בחפושיות שרצות, עוקבת אחרי שירת נמלים חרוצות... כל הטבע נעור, אומר שירה ולו רק נתן עוד להתעכב – זו היתה הבחירה! אף, "אמא בבית, דואגת, מחכה! אתמול כשנשארת קצת בשדה – היא נעסה, צעקה... אבל הפרחים – בשם מריחים! זה יפים – מחכים... למה לעזוב אתכם צריכים?"
 חושבת לה הקטנה וחולמת, מהרעב וכבד הילקוט – מתעלמת. על האחור – מכינה כבר תרוץ ומחר הבייתה – מתחילה לרוץ... "אמא, המורה אמרה להביא למחר פרות ט"ו בשבט... את יודעת כבר: כל מיני... מכל הסוגים... כמה שיכולים... וחיבים להביא, כי זה מה שבחגיגה אוכלים!"
 כך מודיעה גאולי בפשטות מובנת מאליה ולא מרגישה בלחלוחית עיני אמא המביטה עליה... אף אמא בשקט ואפוק מסבירה לה בקול חנוק: "נכון שהייתי היום בשוק... אבל המצב אצלנו דחוק!
 לא יכלתי מפרות החג לקנות ולכן הפעם – לא נוכל להנות. את יודעת... לאבא כבר הרבה זמן אין עבודה... ולדברים יקרים – אין כסף! זו עבודה. אבל, חפי רגע... יש לי רעיון נפלא: פרי אחד טוב – לקחת את יכולה!"

יש לנו צמוקים מאד משבחים אותם אני משרה עד להיותם לחים ובאין יין של ממש – איזה חדוש: המיץ של אלה – טוב לנו לקדוש. ראי, גדולים הם ונאים ולאכל אותם – זה גם טוב וטעים. קחי מהם לכתה וכבדי לדים, ספרי להם שאלה צמוקים מיוחדים...
 לוקחת אמא מלא החפץ בידה, בתוף שקית ניר חומה – שמה בקפידה, כלה שמחה שמשוהו יש באפשרותה לילדה לתת... פה שמחה – שאינה חשה שלב הילדה בוכה – שותת...
 כי שותקת גאולי ומאד עצובה, לא רוצה לצער את אמא, להגדיל כאבה...
 ובלכתה לישון – מתקשה להרדם, חושבת: "אולי לא צריך לדאג, סתם אני מתעצבת".
 קופצת מהמטה, מעדדת, אף צוחקת אל השקית החומה נגשת ושוב בודקת: לא. הצמוקים האלה לא מיוחדים! אין לי פרות כמו שיהיו לכל הילדים. משנים אלה, מקמטים ושחורים. לא יפים! ממש מלערים!
 רגע... אשים לי בפה אחד, אולי באמת – הטעם מיוחד...? אף, אבוי... מה יש פה בפנים?
 בצמוק אחד – כל כך הרבה חרצנים!
 אז לא יעזר לי שהוא מתוק ודאי יעשו כלם ממני – צחוק...
 אז אולי אגיד למורה שלהביא פרות שכחתי בכלל...? לא. היא תמיד אומרת שאני אחראית – יוצאת מן הכלל...
 וחוש מזזה... אני סתם את המח מבלבלת... הרי בנטיעות מחר – אני נציגת פתות ד'... כל התלמידות כבר פרשו על השלחן מפיות ועליהן שלל פרות – תאנה לעינים ולפיות. במגון צבעים וצורות, עסיסיים וגדולים... "נו, המורה, מתי כבר מתחילים?"
 מאיצות הבנות בקצר רוח ובתאנה... אף גאולי עושה עצמה כאלו אינה מקשיבה...

המפית שלה – פרושה דוקא אף בלי כלום עליה... ריקה. רק סביבה בשקט מביטה, אף כל ילדה מכריזה על מרפלתה...
 ובזוית העין דמעה נקוית ובתוף הלב – השמחה נכבית...
 עוקבת אחר השמחות והצוחקות ומשתדלת מאד שלא לבכות...
 ומנגד המורה חדת העין והתבונה מנצלת את ההמלה והתכונה:
 להשאיר מפית ריקה – אין היא מוכנה ואף את פני בעליה – אין היא מלבינה...
 "מי מכבדת אותי היום?" – היא פונה בשאלה לכל בת שאצלה נכרת ערמה גדולה... כל התלמידות מיד קופצות – אצות, לעזרת מורתן הן מהר נחלצות.
 ובן-רגע יש למורה – הרבה פרות מכל המינים, מכל הצבעים ממש, גדולים וקטנים, וגאולי בשקט עוקבת...
 היא יודעת שאותה המורה אוהבת ולא תאפשר לה להיות עצובה ונעלבת, אף בלי שום קשר לזו האהבה,
 יש לה – לגאולי גם בושה וקצת גאווה:
 אז רגע לפני שהמורה אליה מתקרבת, מוציאה גאולי את השקית החומה – המאכזבת. בלי שום אמר ודברים למורה נותנת את הצמוקים המלערים...
 והמורה מביטה סביב ובראותה שאין עין רואה מניחה מהר את הפרות... עכשיו גם לגאולי מפית מלאה!
 ואז, עושה עצמה המורה כמוציאה את השקית מתיקה, ומכריזה שיש לה פרי מיוחד – כמו דבר מתיקה!
 ומבקשת להעניקו בתמורה!
 לכל מי שכבדה את המורה!
 עוברת היא בכתה סביב, מספרת בשבחו של הפרי החביב... ואז מברכת עליו "בורא פרי העץ" בקול רם ונשא ומניעה ראש בהנאה, בין נגיסה ללעיסה...

אדיר דחוח-הלוי יצ"ו ♦ "ואהביו כיצאת השמש בגברתו" – חלק ב

מהירות האור ומהירות הקול

מהירות האור היא כ-300,000 קילומטרים לשנייה, שהם כ-1,080,000,000 קמ"ש. לעומת מהירות האור מהירות גלי הקול היא אפסית. בדרך כלל, משתמשים במונח "מהירות הקול" כשמתכוונים למהירות גלי הקול באוויר, שהיא 343 מטר לשנייה או 1,235 קמ"ש, בטמפרטורה של 20 מעלות צלזיוס באוויר יבש. במים לדוגמה, מהירות הקול גבוהה פי 4.3 ממהירותה באוויר.

גילה המוערך של השמש הוא 4.567 מיליארד שנים. היא נעה במסלול בגלקסיית שביל החלב במרחק של כ-26 אלף עד 28 אלף שנות אור ממרכז הגלקסיה, ומשלימה סיבוב בכ-226 מיליון שנים. שנת אור היא מידת המרחק שבו עובר האור במשך שנה, ובמלים אחרות, שנת אור היא מרחק של 9,460,730,472,581 קילומטר.

כאשר מסתכלים על השמש רואים אותה במצבה כפי שהיה לפני כ-8 דקות לערך. הסיבה לכך היא המרחק הגדול שבין כדור-הארץ לשמש (כ-150,000,000 ק"מ), והעובדה שהאור נע במהירות סופית (כלומר במהירות ניתנת למדידה, שאיננה אינסופית).

מאיר בן אברהם עפארי יצ"ו ♦ הפסיקה המעשית והפסיקה העיונית

ההכרעה בתלמוד היא עיונית, וחכמי התלמוד ראו שלפעמים יש צורך ללמד רק טכניקה והרוב יקבע האם הדין הוא לכאן או לכאן.

רבנו בהלכות ממרים (א, ?) פוסק, שאם מהבחינה העיונית אינך יודע איך לפסוק, אזי לך אחר השיטה הטכנית: "בשל התורה הלוח אחר המחמיר ובשל דברי סופרים הלוח אחר המקל", וזהו הכלל התלמודי המפורסם: "ספיקא דאורייתא לחומרא וספיקא דרבנן לקולא". גם בכלל זה יש כמובן מחלוקות שונות, חומרות וקולות, שהרי אין הדעות שוות, והסיבה המשמעותית ביותר לכך היא שאין לנו בית-דין שיכריע.

הפסיקה הטכנית קיימת בעולם ההלכה כי נתמעטו המעיינים, וכפי שהתלמוד בתמורה (טו ע"ב) מלמד אותנו: "ליבא דאימעית". רש"י אומר שם: "הלב נתמעט, ולא היו יודעים להחזיר אותן [ההלכות] ששכחו מתוך פלפול היאך הלכה, והיו חלוקין בהן והלכו אחר המרובין". רש"י מדבר על סוג אחר של לומדים, ולא מתכוון לאותם אלה המחזירים פיל לחור המחט הנקראים בתלמוד "מעילין פילא בקופא דמחטא" (בבא מציעא לח ע"ב, ברכות נה ע"ב) ומתקנים את נוסח הסוגיה כדי שתתאים לשיטתם, וכפי שעשו חכמי התוספות שהתפלפלו לעתים בנושאים שלא הכירו במציאות, ותלמידיהם שהגדילו לעשות המציאו את שיטת "תן לי קושיא ואתן לך תירוץ" ומתחפרים על קוצו של יוד.

הפסיקה העיונית קשה יותר, היא צריכה עיון ועומק מחשבה. ההלכה על-פי העיון גורמת לבעיות ולמחלוקות בין אנשים, כי היא שונה מהמנהג הנפוץ שהאדם הורגל אליו, ורבים הם המופתעים כשמוכיחים אותם ואומרים להם שעל-פי העיון ההלכה היא כזו וכזו, ולא כפי שהם הורגלו בביקוריהם בבתי-המדורש ל"שיעור" בהתחכמות והתפלפלות.

בשיעורי הלכה שאני לומד עם חברים, אני שומע לעיתים ממשותתפים מזמנים "התגרדויות" וחריקות שיניים כשהם שומעים את דברי הרמב"ם או את הסבריו של מורי, וקופצים ואומרים "אבל הרב פלוני פוסק כך וכך וזה לא נכון". הם מתכוונים לרבני הזמן "הגדולים" האוחזים בשיטת

הפלפול המתחפרת כפי שלמדו בישיבות ובבתי-המדורש הפזורים לרוב בארצנו הקדושה, שבחלק גדול מהן החכמה נעשית "עדרים עדרים". כל האמור לעיל הוא תוצאה של הגלות והעדר בית-דין הגדול, ולכן רבתה המחלוקת בישראל: "משבטל בית-דין הגדול רבתה מחלוקת בישראל, זה מטמא ונותן טעם לדבריו וזה מטהר ונותן טעם לדבריו, זה אוסר וזה מתיר" (הלכות ממרים א, ט).

כשבית-הדין הגדול היה קיים לא היו מחלוקות בישראל "אלא כל דין שנולד בו ספק לאחד מישראל שואל לבית-דין שבעירו. אם ידעו אמרו לו, ואם לאו, השואל, עם אותו בית-דין או עם שלוחו, עולין לירושלים ושואלין לבית-דין שבהר הבית. אם ידעו אומרין להם, ואם לאו, הכל באין לבית-דין שעל פתח העזרה. אם ידעו אמרו להן, ואם לאו, הכל באין ללשכת הגזית לבית-הדין הגדול ושואלין" (שם, ז). כיום בגלותנו הרוחנית מתקשים רבים כאמור גם בפסיקה הפרקטית, משום שהרגילו אותם להחמיר, ובכל מקום שאינם יודעים שולפים את המילה "אסור, אסור" או "וטוב להחמיר".

הכלל התלמודי "כוחא דהיתרא עדיף" (ביצה ב ע"ב) נשאר על דף התלמוד, והפך את המתירים שעיינו ולמדו, לדתיים "לייט" או כפי שמכנים אותם "הגדולים" מהישיבות: "בעלי בתים". הזלזול בזולת גובר עד כדי שנאת חינוס מסוכנת ועמוקה "לשמה", וכל זאת בקרב אלה המוחזקים כ"שלומי אמוני ישראל".

כיום יש לנו גם ספרים המלאים בדעות שונות ומגוונות, ורבים הם המקדשים את המילה הכתובה כאילו כתב אותה משה רבנו מפי הגבורה. רבנו הרמב"ם תוקף בחריפות את אלה המקדשים את המילים הכתובות ואת "לשון העט" (כדברי רבנו באגרת-השמד, עמ' קט), ואת המשקרים בכתביהם כדברי רבנו באגרת-תימן (עמ' מה): "כי המשקר, כמו שמשקר בלשונו כך משקר בעטו". ועוד, ועל כך בגיליון הבא אם יגזור ה' בחיים.